

วิจัยพัฒนา-สงล.เพิ่มมูลค่าหญ้าแฝก พัฒนาเทคนิค-ดีไซน์อินเทรนด์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) และมูลนิธิวิจัยพัฒนา เปิดตัวต้นแบบงานออกแบบ 18 ผลิตภัณฑ์ จากการนำองค์ความรู้ด้านการออกแบบแปลงโคมหญ้าแฝก สู่วิชาชีพสูงสุดในการยกระดับเศรษฐกิจสังคมและคุณภาพชีวิตของชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมถึง การขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ ร้านภัทรพัฒน์พร้อมเดินทางนำเลือกผลิตภัณฑ์เจาะตลาดแบบตอบโจทย์

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิวิจัยพัฒนา เปิดนิทรรศการแสดงผลงาน 18 ผลิตภัณฑ์

จากรัฐฯ อาชวะสมิต อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) กล่าวว่า จากการได้รับคัดเลือกเป็นคณะอนุกรรมการโครงการประกวดผลิตภัณฑ์จากไม้หญ้าแฝกของบริษัท ปตท. และมูลนิธิวิจัยพัฒนา จึงพบว่าทิศทางในการพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝกน่าจะได้รับการจัดระบบความคิดให้กับชุมชน

โดยแยกการพัฒนาเป็น 3 ระดับ ระดับแรกคือเส้นใย ระดับที่สองคือการทำหญ้าแฝกให้เป็นผืน เช่น การถัก การทอ เป็นต้น หรือเทคนิคที่เรียกว่า Non Woven และระดับที่สามคือการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ จึงเกิดการดำเนินโครงการร่วมกันระหว่างนักศึกษาศาखाออกแบบสิ่งทอคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่4 มาพัฒนาร่วมกับกลุ่มแม่บ้าน ต.โคกปรอง อ.วิเชียรบุรี จ.เพชรบูรณ์

อ่านต่อหน้า 2

วิจัยพัฒนา-สจล.เพิ่มมูลค่าทุเรียนแฟก

เริ่มต้นด้วยการนำนักศึกษาเข้าไปเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากกลุ่มแม่บ้าน 3 วัน 3 คืน ทำให้รู้วิธีการต่างๆ ที่ชาวบ้านใช้ ไม่ว่าจะเป็นการมัดเม็ดมะยม การทอเสื่อ แฟก เป็นต้น แล้วนำโจทย์กลับมาออกแบบ จากนั้น จึงนำกลับไปทอกลุ่มแม่บ้านเพื่อสอบถามและหาข้อมูลว่าชาวบ้านสามารถผลิตได้หรือไม่ และคำแนะนำ รวมทั้งมีความคิดเห็นอย่างไร แล้วจึงนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โดยคณะกรรมการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จะนำไปพัฒนาออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถขายได้จริง ในร้านภัทรภัทรพันธ์

ในด้านกายภาพของทุเรียนแฟกนั้นต้องมีการควั่นเกลียวเพื่อให้เกิดความแข็งแรง ซึ่งการควั่นเกลียวทำให้เกิดลวดลายเพิ่มขึ้นอีกด้วยโดยสามารถควั่นเกลียวกับแฟกหรือกับวัสดุอื่น เช่น ผ้าฝ้าย ไหม หรือแม้กระทั่ง ลวด และทองแดง เป็นต้น ซึ่งในโครงการนี้เมื่อนักศึกษานำแฟกมาควั่นเกลียวกับทองแดง แล้วนำมาทอ หรือการนำแฟกไปรวมกับสารเคมี เช่น การชุบด้วยอ็อกซิเจนหรือการทำให้มีความแข็งแรงอยู่เป็นทรงได้ เป็นต้น

การออกแบบ 18 ผลิตภัณฑ์ในครั้งนี้ ทุกชิ้นงานมีความท้าทายแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการชุบด้วยอ็อกซิเจนแล้วนำมาออกแบบเป็นรองเท้าแตะ การควั่นด้วยทองแดงแล้วออกแบบเป็นโคมไฟ การนำมาชดแล้วถักโครเชอออกมาเป็นที่รองจาน เป็นต้น เพราะการออกแบบแต่ละชิ้นงานมีโจทย์แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ต้นแบบที่ได้ออกมาในวันนั้นในแง่ของการออกแบบไม่ต้องพัฒนาแล้ว แต่ส่วนที่ต้องพัฒนาคือระบบการผลิตแบบหัตถอุตสาหกรรม

สำหรับตัวอย่างชิ้นงานที่มีความโดดเด่นในการ

พัฒนา 3 ระดับ ตัวอย่างแรกคือการนำแฟกไปชุบอ็อกซิเจนซึ่งเป็นพัฒนาในระดับเส้นใย เพราะทำให้แฟกมีความแข็งแรงและนับเป็นนวัตกรรมซึ่งยังไม่มีใครเคยทำมาก่อน ตัวอย่างที่สองคือการนำแฟกมาถักโครเช ซึ่งเป็นพัฒนาในระดับผืน ตัวอย่างที่สามคือการมีรูปแบบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ร่วมสมัย

นอกจากนี้ เนื่องด้วยสถาบันฯ มีนโยบายในการต่อยอดองค์ความรู้ แนวทางต่อจากนี้จึงจะเป็นการวิจัยด้านการออกแบบ ด้วยการศึกษาวาดผลิตภัณฑ์จริงจากภูมิปัญญาท้องถิ่นจะสามารถต่อยอดให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์หรือมีผู้บริโภคนำไปใช้แบบร่วมสมัยได้อย่างไร เพราะมีความเชื่อว่านักวิจัยไม่ควรอยู่บนหิ้ง โดยไม่มีผลผลิตที่สามารถนำออกมาใช้ได้จริง โดยจะใช้เวลาประมาณ 1 ปี ตามโครงการออกแบบผลิตภัณฑ์ทุเรียนแฟกสำหรับร้านภัทรภัทรพันธ์ มูลนิธิวิจัยพัฒนา เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในการพัฒนาทุเรียนแฟกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน จากนั้นแรกคือการบูรณาการโครงการพัฒนาดังกล่าวให้เข้าไปอยู่ในวิชาเรียน

“ย้าว่าการพัฒนางานหัตถกรรมอะไรก็ตามต้องมองอย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับเส้นใย ระดับการทำให้เป็นผืน ตั้งแต่หน่วยย่อยถึงภาพใหญ่ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ไม่ใช่พัฒนาเพียงรูปแบบจบบนจานภายนอก เพราะเมื่อพัฒนาอย่างเป็นระบบในทุกๆระดับแล้วจะทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่เข้มแข็ง”

ภาภมล รัตตเสธ ผู้อำนวยการโครงการภัทรภัทรพันธ์ กล่าวว่าเนื่องจากโครงการประกวดผลิตภัณฑ์จากใบทุเรียนแฟกนั้นยังมีจุดที่ควรจะมีเพิ่มเติมเพราะที่ผ่านมาชาวบ้านไม่สามารถนำโครงการดังกล่าวไปต่อยอดได้ ในบางครั้ง

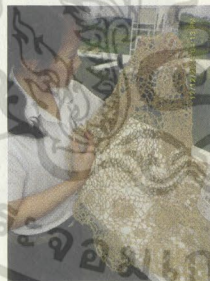

จารุพัชร อาวะสะสมิต

ภาภมล รัตตเสธ

งานออกแบบจากทุเรียนแฟกชุบอ็อกซิเจน

ทุเรียนแฟกมาถักโครเชเป็นผืน

แปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ร่วมสมัย

ที่ยังมีช่องทางในการพัฒนาศักยภาพอีกมาก

“สำหรับส่วนของกาออกแบบผลิตภัณฑ์มองว่าสามารถพัฒนาจากนักศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ เพราะมูลนิธิฯ ไม่มีงบประมาณมากพอในการจ้างดีไซน์เนอร์จริงๆ ขณะที่ มหาวิทยาลัยมีความต้องการพัฒนานักศึกษา และแม้ว่าจะมีอุปสรรคในเรื่องระยะทางที่นักศึกษาจะต้องเดินทางไปไกลถึงเพชรบูรณ์ แต่เพราะเราดูแลอย่างดี และการที่กลุ่มเพชรบูรณ์มีความพร้อม มีความเข้มแข็ง และมีเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นค่อนข้างชัดเจน ทำให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมายได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์ออกมา”

“นอกจากนี้ที่ชาวบ้านจะได้พัฒนาฝีมือ และเทคนิคที่อาจจะได้จากนักศึกษา จากการเปิดใจรับโดยคิดว่าเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน แต่ที่สำคัญต่อไปคือเราจะต้องมองถึงเรื่องการขายผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น สำคัญที่สุดคือทำแล้วต้องขายได้ แต่ยอมรับว่าตลาดผลิตภัณฑ์จากทุเรียนแฟกยังไม่เปิดกว้าง อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ชิ้นที่ออกมาสวยงาม มีรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคทุกกลุ่มนำไปใช้ได้ ไม่ว่าจะเป็น ในคอนโดฯ หรือบ้านสมัยใหม่”

ปัจจุบันทั่วประเทศมีกลุ่มชาวบ้านผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากทุเรียนแฟกให้กับร้านภัทรภัทรพันธ์ 10 กว่ากลุ่ม จากที่มี

อยู่ทั้งหมด 20-30 กว่ากลุ่ม ซึ่งมูลนิธิฯ พยายามพัฒนากลุ่มชาวบ้านให้เป็นเครือข่ายความร่วมมือ โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสานการทำงานร่วมกัน ในแนวทางที่ชาวบ้านสามารถพัฒนาความรู้และมีมือไปพร้อมกับการรักษาเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของตนเองได้เป็นอย่างดี เช่น ลายนำไหลของกลุ่มชาวบ้านที่พะเยา

จากการเปิดร้านภัทรภัทรพันธ์มาตั้งแต่ปี 2552 และผลิตภัณฑ์จากทุเรียนแฟกเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์ที่มีการจำหน่ายพบว่าชาวบ้านมีการพัฒนาฝีมือขึ้นมากและมีเอกลักษณ์ประจำกลุ่ม อย่างไรก็ตาม เนื่องจากคุณภาพและมาตรฐานเป็นสิ่งสำคัญ ขณะที่งานหัตถกรรมมีข้อจำกัดในการผลิต ไม่ใช่โรงงานที่เป็นผลิตภัณฑ์จำนวนมาก หรือ Mass Product และผลิตภัณฑ์บางอย่างจึงมีเพียงหนึ่งหรือสองชิ้นเท่านั้น จึงมีแนวทางการตลาดเฉพาะหรือทำเป็นคอลเลกชันในรูปแบบ made to order และเน้นการเพิ่มมูลค่าสินค้า

“อย่างไรก็ตาม ล่าสุดจากการนำออกแสดงในงานแสดงสินค้าของใช้และของตกแต่งบ้าน (BIG&BIH) ที่ผ่านมามีปี 2557 พบว่ามีการตอบรับจากตลาดต่างชาติค่อนข้างสูงโดยเฉพาะชาวญี่ปุ่น จึงมองว่าตลาดมีทิศทางสดใส”

ทั้งนี้ โครงการดังกล่าวเป็นการนำทุเรียนแฟกมาพัฒนาให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและชุมชน ตามแนวพระราชดำริโดยนำร่องออกแบบพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์จากทุเรียนแฟกบนพื้นที่โครงการพระราชดำริ ต.โคกปรัง อ.วิเชียรบุรี จ.เพชรบูรณ์ เมื่อนำเทคนิคการออกแบบของนักศึกษามาผสมผสานกับการถักทอของกลุ่มแม่บ้าน นับเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้ามากยิ่งขึ้น โดยผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ผ่านการคัดเลือก จะถูกนำไปผลิตจริง และจัดจำหน่ายภายในร้านภัทรภัทรพันธ์ ของมูลนิธิฯ พัฒนาเป็นลำดับต่อไป **G**